

Nr 54.

Av herr **Bergman**, om införande i vallagen av bestämmelse rörande inkallande av temporär ersättare vid långvarigt laga förfall för riksdagsman m. m.

Icke sällan har det förekommit, att ledamöter av riksdagen genom långvarig sjukdom eller annat laga förfall varit för längre tid förhindrade att delta i riksdagsarbetet. Då mandaten numera fördelas efter strängt utstakade partilinjer, är olägenheten av sådan frånvaro påtagligare än förut. Alla partier drabbas därav. Det enda i gällande författningar medgivna sättet att i dylika fall avhjälpa olägenheten är en definitiv avsägelse av riksdagsmannauppdraget. I vissa fall har också en sådan avsägelse ägt rum. Det torde dock med fog kunna ifrågasättas, om nu gällande bestämmelser i detta avseende äro tillfredsställande. När t. ex. valmännen för en period av 8 år utsett viss person till sin representant i Första kammaren resp. för 4 år i Andra kammaren och den valde tilläventyrs redan i början av perioden drabbas av sjukdom, som tvingar honom att under längre tid vara frånvarande, synes kravet på definitiv avsägelse obilligt både mot valmännen, som skulle bli representerade av annan än den de i främsta rummet önskat få som sin representant, och mot representanten själv, därest han har grundat hopp att tillfriskna och känner sig ha viktiga uppgifter att arbeta för. Men avgår han icke, är det lika obilligt mot valmännen, som då ej bli representerade i den utsträckning, vartill de äro berättigade.

Lämpligaste anordningen synes därför vara, att vid långvarigare förhinder suppleant får inrycka, utan att definitiv avgång äger rum. Måhända kan det stöta på praktiska olägenheter av riksdagsteknisk art att medgiva återinträde för den ordinarie riksdagsmannen under samma riksdag, varunder suppleanten inträtt, men vid nästa riksdags början borde han vara berättigad återinträda, därest förhindret då upphört. Suppleanten borde givetvis för den tid han tjänstgör inträda i den temporärt avgångnes rätt till traktaments- och, där så erfordrades, reseersättning.

I den danska arbetsordningen för landstinget, d. v. s. danska Första kammaren (av d. 3 okt. 1918 med vissa senare ändringar) stadgas i § 46 mom. 2:

»Därest ledamot under minst tre månader ej kunnat delta i tingets

sammanträden, må tinget kunna bestämma, att hans ersättare skall i tinget taga säte, till dess ifrågavarande ledamot kan ånyo infinna sig.»¹⁾

Motsvarande stadgande beträffande Folketinget (= Andra kammaren) återfinnes i dess arbetsordning (av 26 september 1918 med ändringar t. o. m. 8 april 1925) § 43.

I den svenska landstingslagen (§ 21) finnes, som bekant, rörande våra landsting bestämmelse om suppleants inkallande i vissa fall utan den ordinaries definitiva avgång. Det är svårt att inse, varför en sådan ordning skulle vara mindre av behovet påkallad vid riksdagen än vid det långt kortvarigare landstinget. I riksdagens utskottsarbete tillämpas som bekant i vidsträcktaste grad suppleantsystemet. Det är alltså ingen för svensk författning främmande institution.

Den danska bestämmelsen rörande temporär ersättare för riksdagsman lider, synes det mig, av vissa olägenheter. Enligt densamma måste ledamot nödvändigt redan under tre månader ha varit förhindrad att deltaga i riksdagsarbetet för att åtgärd i förevarande avseende skall kunna vidtagas. Det synes vara för riksdagsarbetet förmånligare, om åtgärderna till hans ersättning kunna äga rum, så snart det med visshet eller hög grad av sannolikhet kan förutses, att han under längre tid ej kan infinna sig. I Danmark är vidare initiativet överlåtet åt kammaren allena. Det synes vara i överensstämmelse med svenska traditioner, att kammaren, därest den är samlad, bör lämna sitt medgivande, men att initiativet i regeln må överlämnas åt riksdagsmannen själv.

Ändring torde kunna ske på det sätt, att till § 26 i Lag om val till riksdagen (av d. 26 nov. 1920 med senare vidtagna ändringar) fogas ett nytt stycke mom. 2, av exempelvis följande innehåll:

»Är riksdagsman av sjukdom eller annat laga förfall förhindrad att deltaga i riksdagsarbetet och kan det med visshet eller hög grad av sannolikhet förutses, att sådant förhinder kommer att fortvara under mer än två månader av riksdagstiden, må han äga rätt att, utan definitivt avsägelset av sitt riksdagsmannauppsdrag, därest riksdagen icke är samlad, hos Konungens befallningshavande och under pågående riksdag hos kammaren, göra anmälan om förhållandet med begäran om åtgärder för ny röstsammanräkning, såsom ovan säges. Därest K. B. eller kammaren godkänt hans förfall och bifallit hans begäran, skall på enahanda sätt som ovan säges förfaras, varefter den som vid sammanräkningen befunnits utsedd till ersättare skall inträda i den temporärt avgångne riksdagsmannens ställe för den tid, dennes förhinder består, samt intill slutet av den riksdagssession, varunder tjänstgöringen inträder, med rätt att uppbära riksdagsmannen tillkommande dagtraktamente och reseersättning, där sådan skall förekom-

¹⁾ Här citerat enligt den svenska lydelsen i »Främmande grundlagar» (utg. av V. A. Rinander).

ma. Fortfar förhindret även vid följande riksdags början, och kan det med visshet eller hög grad av sannolikhet förutses, att det kommer att fortfara under längre tid än två månader av den riksdagens samvaro, må ny fullmakt även för denna riksdag utfärdas för suppleanten. Enahanda rätt att påkalla ny röstsammanräkning för inkallandet av temporär ersättare tillkomme även kammaren, därest ledamot av densamma, på sätt ovan sagts, är förhindrad och vederbörligen styrkes vara oförmögen att själv vidtaga åtgärd i saken.»

I § 27 bör i följd härav göras den ändring, att orden »Sådan fullmakt skall vara av följande lydelse» ändras till »Sådan fullmakt skall, därest den gäller ersättare utsedd enl. § 26 mom. 1 vara av följande lydelse», varjämte vid slutet av samma § bör tilläggas:

Därest ersättare utses enligt § 26 mom. 2, skall fullmakten vara av följande lydelse:

»Sedan — — — — den 1 januari år — —» men av laga förfall blivit förhindrad att detta sitt uppdrag fullgöra, har vid förrättning enligt 26 § av lagen om val till riksdagen N. N. blivit utsedd att inträda i hans ställe såsom ledamot av nämnda kammare för tiden från — — — intill — — — års riksdags slut, varom detta — — — tid.»

Vidare bör, i överensstämmelse härmed i § 87, ett nytt moment tilläggas av enahanda innehåll som i § 26 mom. 2 samt § 88 undergå ändring på samma sätt som § 27.

Måhända erfordras för konsekvensens och tydlighetens skull även något tillägg i Riksdagsordningens § 7, § 12, § 21, § 29, i överensstämmelse med de nya bestämmelserna i vallagen, ehuru detta, rent formellt, knappast synes absolut oundgängligt.

I avseende på såväl det sistnämnda som de förändringar i vallagen, som här ovan föreslagits, hemställes, att konstitutionsutskottet, därest det finner motionens grundtankar riktiga, ville formulera definitiva förslag till de grundlags- och övriga författningsändringar, som kunna erfordras.

Jag yrkar således,

- 1) att riksdagen måtte besluta sådana ändringar i Lag om val till riksdagen, att för riksdagsman, som av långvarigt laga förfall bliver förhindrad att sitt uppdrag fullgöra, må kunna inkallas temporär ersättare för viss riksdag, med rätt för den ursprungligen valde riksdagsmannen att, sedan hans förhinder upphört, vid nästkommande riksdag åter inträda i utövande av sitt uppdrag;

- 2) att riksdagen måtte såsom vilande antaga sådana grundlagsändringar, som kunna erfordras för samma ändamål.

Stockholm den 19 januari 1928.

J. Bergman.
